

En artikel fra [KRITISK DEBAT](#)

Anmeldelse af bogen: □Det danske velfærdssamfunds historie: tiden efter 1970 bd. I og II (2010)□. Forfatter; Gunnar Viby Mogensen.

Skrevet af: **Viggo Jonassen** | Offentliggjort: 14. december 2010

Gunnar Viby Mogensens (GVM) præstation er kvantitativt meget stor. Den beskriver aspekter af samfundsudviklingen, hovedsagelig tematiseret om befolkningsudvikling og velstandsudvikling, og om de offentlige udgifters størrelse og finansiering i Danmark og omverdenen i fortid og nutid. Der er overvejelser om begrebet velfærdssamfund. Størsteparten af diskussionerne handler om overførselsindkomsterne og har "incitamentsproblemer" og finansieringsproblemer som indfaldsvinkel. En del kapitler har omfattende målemetode-diskussioner. Det internationale fylder relativt meget. Afsnittet om beslutningstagernes motiver og disses betydning i 1700-tallet og 1800 tallene fungerer godt. Men jeg savner en tilsvarende analyse for 1900- og 2000 tallene. Motiverne bag de danske velfærdsinstitutioners opstart, udviklinger og funktionsmåder er underbelyst.

Referat af de mange kapitler vil sprænge alle rammer. Derfor - direkte til kritikken!

Tre mangler i værket er slående

1) Fuld beskæftigelse som et af velfærdsstatsfædrenes økonomisk-politiske mål, og de forsøgte midler til opnåelse af målet, lades stort set uomtalt. GVM har mange diskussioner af "incitaments-problematikken", men lader det spørgsmål u-stillet: kan nedsættelse af ydelser (og antagelig deraf følgende intensiveret konkurrence blandt arbejdssøgende) få arbejdskøberne til at efterspørge mere arbejdskraft, mindske ledighed?

2) GVM citerer en del socialreformfædre, men udelader væsentlige dele af deres menneskesyn og samfundsmål. Og GVM bruger ikke det citerede til at prøve udviklingen.

3) GVM springer stort set over omdannelserne af de offentlige systemer - kommunalreform, opgavereform og socialreform i 1960'erne og 1970'erne, og strukturreformen 2005-2008. Man kan sgu da ikke beskrive velfærdssamfundet uden en nærmere analyse af måden, de offentlige systemer fungerer på!

1) Beskæftigelse - ydelseshøjder, arbejdstilbøjelighed, og arbejdskraftefterspørgsel

Et hovedtema for GVM er: hvordan påvirker eksistensen af offentlige forsørgelsesordninger menneskers tilbøjelighed til at søge arbejde? En

hovedkonklusion synes at være, at nedsættelse af ydelsesniveauet "formindsker incitamentsproblemet". Men kommer flere mennesker i job som følge af lavere ydelser, som jo antages at motivere til lavere lønkrav? GVM undersøger det ikke. Der er ellers materiale, som kunne belyse det. Hele sættet af "aktivlinje-foranstaltninger", aktivering og fleks-tilskud, har jo for et meget stort segment af arbejdsmarkedet stillet folk til rådighed til ultra lav pris. Har arbejdskøberne købt de personer, som medbringer et kommunalt/ statsligt tilskud? I et vist omfang. Men antallet af personer på fleksydelse taler et ret tydeligt sprog. Der bliver *ikke* ligevægt mellem udbud og efterspørgsel af arbejdskraft, blot ved at arbejdskøberens lønudgift pr. ansat sænkes. (Samme konklusion nåede J.M. Keynes også i 1930'erne). Desuden sker der i et vist omfang substituering: ansatte på ordinære vilkår erstattes med tilskuds personer.

2) Reformfædrenes motiver og deres resultater

Min mest grundlæggende kritik af GVM's velfærdssamfundsbeskrivelse er manglende indlevelse i og brug af velfærdssamfundsfædrenes/mødrenes problemopfattelser, mål og foreslåede midler. Det gælder især to aspekter: synet på statens rolle i tilvejebringelse af arbejdsmulighed (fuld beskæftigelse), og synet på mennesket som borger, hvis antaget rationelle uddannelses- og arbejdslystne valg skal understøttes af staten.

Politikernes overvejelser om statens rolle på makroplan lades nogenlunde uomtalt. I kapitel 4 omtaler GVM den engelske socialreformat William Beveridge, som med udredningen *Social Insurance and Allied Services* (1943) blev arkitekten bag efterkrigstidens engelske velfærdsstat. GVM nævner ikke, at en del af konteksten for rapporten og for lovgivningen var ønsket om at gøre op med det britiske klassesamfund: at give arbejderne rettigheder som borgere i det Storbritannien, de havde kæmpet for. Kommunismefrygt? Jo, såmænd. Men motiverne var betydelig mere omfattende. Og Beveridge's bog *Full Employment in a Free Society* (1944) var jo én omfattende argumentation for, at staten skulle sikre den fulde beskæftigelse, som en ureguleret kapitalisme ikke kunne sikre - og dermed sikre arbejderne muligheden for at vælge at arbejde!

Motiverne bag 1960'ernes og 1970'ernes kompleks af reformer af det danske samfund er sparsomt belyst i bogen. Det gælder især på makroniveau. Fra Viggo Kampmanns ekspansive finanspolitik (f.eks. afskrivningsregler) sidst i 1950'erne over Anker Jørgensen regeringens krisestyringsforsøg i 1970'erne til Lykketoft-opsvinget i 1990'erne. Bag reformerne lå en keynesiansk - fælles for partierne fra Soc.Dem og til Venstre - opfattelse: at staten både *kunne og burde sikre fuld beskæftigelse*: vigtigste velfærdstab var det, der lod velstand uproduceret ved at lade arbejdskraft gå ledig.

Mig synes det, at en velfærdssamfundshistorie uden en sammenhængende belysning/ diskussion af regeringernes forsøg på at sikre fuld beskæftigelse mangler noget væsentligt.

Vedr. menneskesyn og velfærdssamfund: Alle diskussioner om indretning af de systemer, vi i dag betegner som velfærdsstatslige, har historisk en baggrund i ønsket om menneskers *frihed* - nemlig frihed fra nød, sult, mindreværd - og frihed fra *frygten* for nød, sult og mindreværd. Igennem historien går forslagsstillernes ønske om påvirkning af menneskers *valg*, for at påvirke deres menneskelige værdighed. Helt tilbage til 1863 ser vi lovgivning om støtte til sygekasser i form af sygehusbehandling af sygekassemedlemmer til nedsat takst. Formålet var at gøre det økonomisk lettere for ubemidlede at vælge at blive medlem af en sygekasse - det sig selv forsikrende menneske var en "bedre" borger end en uforsikret. Forslaget om et dagligt måltid mad til alle skolebørn i Socialdemokratiets 1888 program var begrundet i ønsket om frihed for stigmatisering: skolemad til alle ville betyde, at fattige ikke skulle stemple sig som fattige, for at deres børn kunne få skolemad.

I kapitel 3 nævner GVM Gunnar & Alva Myrdals bog (1934) *Krise i befolkningsspørgsmålet* som inspirationskilde for Jørgen Dich som arkitekt bag den danske indretning af velfærdsordninger. Men GVM springer over Myrdal'ernes eksplicitte hovedpointe. Myrdal'ernes udgangspunkt er en fanfare: "Fornuften har sejret i fødselsspørgsmålet" - menneskers bevidsthed og adgangen til prævention har fået folk til at *beslutte* at føde færre børn. Hvis samfundet, staten skal motivere dem til at *vælge* at få flere børn, ja så må man (staten) sørge for, at kommende forældre kan regne med at børnene får en god opvækst, skole, uddannelse, sundhed, bolig. Hertil hører også, at kommende forældre kan regne med økonomisk *tryghed* i form af stor sandsynlighed for arbejde og dermed løn, eller i det mindste rimelig sikring ved ledighed eller sygdom. Sammenhængen, kittet i den svenske og den Dich'ske danske socialpolitik- og familierpolitik- opbygning i 1930'erne var idéen: statsmagten bør understøtte individerne/ familierne i at *vælge* en "god" og "social" livsbane, incl. rollen som forældre. Og Nota Bene: menneskers valg bestemmes af andet og mere end økonomi.

Denne tankegang: at staten ved rammesætning kan påvirke menneskers *valg* har mange ophavs personer. Ved sådan understøttelse mente man at kunne forbedre "menneskematerialet" og dermed samfundets kvalitet. Det gælder indførelse af offentlig støtte til sygeforsikring (1863/1891) og arbejdsløshedsforsikring (1907): ved offentligt tilskud kunne forsikringspræmien sænkes, derved ville flere *vælge* at forsikre sig. Den sig forsikrende arbejder ansås som en bedre og mere stabil og produktiv borger end den ikke forsikrede, og udviste mindre risiko for at "synke ned til" at søge fattigvæsenet om hjælp ved sygdom eller ledighed. Det samme gælder skolereformerne 1899-1903. Ved indførelsen af "enhedsskolen", det princip at en

grundskole skulle overbygges med en mellemskole, som i fagkreds og kvalifikationsmål skulle kunne lede direkte til en gymnasieskole, skulle lette arbejderbørns adgang til at vælge sig frem til de højeste uddannelser. Skoletandpleje-ordninger, som konservative og socialdemokratisk styrede kommuner indførte i begyndelsen af 1900 tallet, skulle forbedre tandstatus og ernæringstilstand også hos arbejderbørn, så de kunne blive sundere og raskere arbejdere end de ville være blevet, hvis forældres fattigdom holdt dem ude af tandlægestolen. De pågældende institutioner er fra før 1970. Jo. Men de er væsentlige for forståelse af motiverne også bag senere velfærdssamfundsinstitutioner. Indførelse af Ungdommens Uddannelsesfond, siden Statens Uddannelsesstøtte, skulle gøre det muligt at studere også for de unge, hvis forældre ikke kunne forsørge dem, uden at være nødt til at gøre gæld - politikerne mente med rette, at frygt for gældsætning ville holde arbejderbørn fra studium og dermed fra at højne arbejdskraftens uddannelsesniveau. Man ønskede at "mobilisere intelligensreserven".

Denne "*valghandlings-synsvinkel*" er uomtalt hos GVM.

Samme mangel har GVM's behandling af socialreformdelen af 1960-70'ernes reformkompleks. Menneskesyn og motiver behandles sparsomt og overfladisk. Den Myrdal-Dich'ske linie blev ellers udfoldet tydeligt, og i bred politisk enighed! *Tryghedsprincippet*: Det skulle være statens rolle at sikre de mennesker, som kom ud for afbræk i normalkarrieren på grund af ledighed, sygdom, dødsfald i familien, skilsmisse, ulykke - mod at ulykken blev overlejet af økonomisk nedtur (dette sidste gengives i GVM's tekst). (Heroverfor står en Anders Fogh Rasmussen (1993) *Fra socialstat til minimalstat*, hvori forfatteren hævder, at eksistensen af forsørgelsesordninger får folk til at gøre sig til slavesjæle.) Eksplicit blev det formuleret af Bent Rold Andersen (BRA): tryghed imod økonomisk nedgang ved sygdom måtte anses som en aktiv støtte til hurtigere helbredelse og rehabilitering. GVM citerer (s. 284) BRA om skøn som udmålingsmetode, men nævner ikke, at Bistandslovens skøn var *formålsbestemt*, altså ikke vilkårligt. Men statens, især kommunernes, rolle skulle i 1960-70'ere reformerne være mere end sikring af tryghed. *Tilbudsprincippet* i familievejledning og senere bredt i socialrådgivning skulle udfoldes af en omsorg havende, opsøgende kommune hhv. A-kasse, idet disse antoges at have kendskab til personernes situation. Nemlig ud fra betragtningen: tvang er en ineffektiv mekanisme. "Social-ingeniør"-synspunktet var: ved opsøgning og støtte kunne veluddannede fagfolk hjælpe mennesker over kriser og hurtigere ind i normal(arbejds-)situationen. Sidste klare eksempel herpå er lovgivningen om *Jobtilbud* (1978), til arbejdsevns opretholdelse. GVM gengiver i teksten, er at både Arbejdsløshedsforsikringslov, sygedagpengelov og bistandslov havde sanktionsbestemmelser over for mennesker, hos hvem det var arbejdslysten mere end arbejdsevnen, det kneb med, og gør rede for at omfanget af brug af sanktionerne ikke er velbelyst. Men GVM nævner ikke og diskuterer ikke politikernes

underliggende forudsætning: at den indre kontrol, brugerens/borgerens aprioriske norm om gerne at ville arbejde, normalt ville betyde, at en ydre kontrol er uforholdende.

Har et udbygget system af dagpasning for børn, barseldagpenge, og børnecheck haft betydning for, at de danske kvinder har europarekord i fødselsfrekvens? Uomtalt hos GVM.

"Det mindste indgrebs princip" og nærhedsprincippet i 1970'erne social-reformen hører hjemme i samme kontekst: Ved kortere tids indkomstbortfald ved sygdom eller ledighed var der ingen grund til anden intervention end økonomisk tryghed plus behandling hhv. arbejdsanvisning - personen ville selv stræbe efter helbredelse / job. Ved mere end otte ugers varighed af socialbegivenheden var der sandsynlighed for tilstødende komplikationer (Socialreform undersøgelserne) - derfor skulle kommunen /A-kassen tilbyde råd og vejledning for at forebygge social nedtur. Derfor opfølgingsbestemmelser i lovgivningen. Og eftersom man mente, at kommunen hhv. A-kassen havde lokal(person-)kendskab, var de velegnede til at foretage sådan intervention. GVM synes ikke at have blik for denne indre logik i 1970'erne reformen - den behandles hovedsagelig under synsvinklen: "ekspansion af den offentlige sektor".

Til et nuanceret billede af velfærdssamfundet og motiverne bag det i 1960'erne hører invalidepensionsordningen. Grundsynet bag 1964 reformen med de tre niveauer: laveste, mellemste og højeste invalidepension (IP) var et *erstatningssynspunkt*: hvis et menneske havde mistet erhvervsevnen, skulle samfundet erstatte tabet, dvs. sikre vedkommende en levestandard på et niveau svarende til en faglært arbejders. Ved delvist erhvervsevnetab ydede man en kompensation, som sammen med forventet salg af resterhvervsevne ville give en tilsvarende levestandard. Lovmotiverne er klare derom. Op gennem 1980'erne og 1990'erne udhulede politikerne med stop for dyrtidsregulering af dagpengemaximum og fra 1990 med "satsreguleringsforliget" pensionisternes levestandard mærkbart - og med 2003 reformen blev levestandarden yderligere sænket, så en førtidspensionist i Århus efter den ny ordning med gennemsnitlig husleje og gennemsnitlige medicinudgifter får en pension lidt lavere end en førtidspensionist med laveste førtidspension efter gammel ordning (beregning fra Århus Kommunes pensionsafdeling). Hvilket er ret meget mindre end en faglært arbejders indtægtsniveau. Det er den ordning, som GVM (s. 577) kalder "nyligt forbedret". Her nævner GVM ikke noget om det forhindringsløb af undersøgelser og afprøvninger, oftest af mindst et par års varighed, som den invaliderede må gennemløbe fra sygemelding frem til pensionstilkendelse.

Det må medgives, at det store brud i velfærdsordningerne, fra 1990 og frem, ikke er

nær så sammenhængende beskrevet af reformfædre /-mødre som 1970'ere reformen. GVM sætter bruddet til 1993. Grundlæggende kan det beskrives som tilbudsprincippet afskaffelse til fordel for et neoliberalt tvangsprincip, med "ungepakken" i 1990. Her nævner GVM ungepakken som en succes, uden at gengive den normale begrundelse: faldet i ungdomsledigheden - som jo enten kan tilskrives ydelsesændringen eller ungdomsårgangenes aftagende størrelse! I forlængelse af ungepakkens ideologi kommer det store rettighedstab og tab af ligeværd for de ledige i Nyrup-regeringens 1993-94 arbejdsmarkedsreform: de mister retten til jobtilbud og retten til genoptjening af dagpengene. Og de skifter status fra mennesker med arbejdsevne og ret til job - til mennesker, som skal trænes til job, uden lighed i ansættelsesvilkår. Disse aspekter omtaler GVM ikke.

Denne såkaldte "aktivlinje" i arbejdsmarkeds- og socialpolitikken har i høj grad bestået i sænkning af ydelsesniveau - altså mindre "security" i "flexicurity" modellen. Blandt andet med mindsket tilslutning til fagbevægelsen til følge. Hertil kommer en del løntryk fra vandrende især østeuropæisk arbejdskraft som følge af EU-udviklingen og dannelsen af flere grå og sorte del-arbejdsmarkeder. Problemstillingen ses ikke behandlet samlet. Samt omfattende kontrol af ledige og et stort antal "aktiveringsordninger", som får arbejdsgivere til at ansætte ledige med tilskud i stedet for folk på overenskomstmæssige vilkår.

Beskæftigelseseffekt af tilskudsordningerne? Ubelyst hos GVM.

3) Den offentlige sektors udvikling, indretning, og samspil med arbejdsmarkedet

Motiverne bag 1960'ernes og 1970'ernes uddannelses-, sundheds-, kommunal- og socialreform er væsentlige for forståelsen af statsindretning og samfundsudvikling. Uddannelses-reformkomplekset, fra folkeskolereform i 1958 over gymnasieudbygning og universitetsudbygning og udbygning af tekniske uddannelser i 1960'erne og 1970'erne, SU-reformen, havde som de Myrdal/Dichske reformer fra 1930'erne det formål at muliggøre de unges valg af opkvalificering til at blive dygtigere arbejdskraft. Udbygningen af vuggestuer og børnehaver - og opbygning af pædagogseminarier - havde som formål at lette kvinders valg af rollen som både mor og lønarbejder - eller på økonomisk dansk: at udvide arbejdskraftudbuddet. Se f.eks. rapporterne *Perspektiv-planlægning I og II*. At højere uddannelse og flere i arbejde skulle give større produktion og højere lønninger, også til de (relativt mere knappe) ufaglærte, og dermed større lighed og bedre velfærd, blev formuleret mange steder. Incitamentsproblemer? Man antog, at folk gerne ville uddanne sig og arbejde.

GVM omtaler (s. 286) udvidelser af adgang til kontantydelse helt uden at nævne kontekst eller datidens begrundelser for dem - underforstået er, at udvidelser ses

som problematiske. At efterløns-ordningen blev til på baggrund af, at 1970'erne krisen tog form af en voldsomt stigende ledighed blandt ældre, og på baggrund af den konkrete vurdering, at de pågældende ved et eventuelt opsving ville blive inddraget senest, lades uomtalt af GVM

Kommunal- og socialreformernes omfordeling af de offentlige opgaver mellem stat, amter og kommuner havde som grundformål geografisk/demografisk og faglig bæredygtighed - og kommunaløkonomisk selvstændighed, forstået som byrådets ret til at vælge højt serviceniveau og høj skat eller lavt serviceniveau og lav skat, under ansvar for egne vælgere. Jeg påstår, at formålet et langt stykke af vejen blev opfyldt. Samme konklusion kom Opgavekommissionen i sin betænkning i 1998 frem til. At den danske kommunalreform blev forbillede for den europæiske konvention om lokalt og regionalt selvstyre, skal blot nævnes for fuldstændighedens skyld.

GVM har vigtige elementer af boligpolitikken med, men undlader omtale af rentefradragsrettens betydning for folks valg af parcelhus i stedet for moderne og relativt dyre lejligheder i 1970'erne og 1980'erne. Og undlader også at nævne højrenteperiodens betydning for befolkningssammensætningen i de senere som "ghettoer" benævnte boligområder.

Uomtalt hos GVM er de skiftende regeringers gennemsætning af "New Public Management" (NPM) religionen i hele den offentlige sektor fra midten af 1980'erne, med markedgørelse og udbudskrav og en himmelsk hærske af lovgivning og ministerforeskrevne sagsbehandlingsregler og beregningsregler. Set i forhold til 1970'ernes reformens ideologi om kommunalt selvstyre er der tale om en nærmest antiliberal udvikling under dække af "effektivisering ved hjælp af markedslignende mekanismer". GVM nævner Bent Rold Andersens argument for ikke at tidsbegrænse sygedagpenge, men nævner ikke, at sygedagpengelovens senere begrænsning til 52 uger senere igen er blevet fulgt op med 5 bestemmelser om undtagelser fra varighedsbegrænsningen.

GVM's omtale af 2007 strukturreformen og dens problemer og formål (s. 512-514) er bedrøveligt kortfattet og uengageret. Uomtalt er også det forhold, at amter og kommuner igennem 1990'erne og 2000'erne er blevet stedse mere beskåret i deres økonomiske selvstyre. Regionerne mistede helt økonomisk selvstyre. Regioner og kommuner er blevet påtvunget rollen som udfører af og prügelnabe for statslige velfærdsbeskæringer, uden selvstændig mulighed for at bestemme økonomien. Det er dog en ganske voldsom omlægning af velfærdssamfundet siden 1970'ernes proklamerede kommunale selvstyre.

Siden 2007 reformen har kommunerne ved mindsket efterspørgsel fået lukket en del højt specialiserede institutioner (tale-/høreområdet, hjerneskade-området, Børne- og

Unge rådgivning m.v.) - det kaldes "afspecialisering". Så: allerede i 2010 kan man se resultater!

Som nævnt flere gange: En historisk beskrivelse af velfærdssamfundet må ordentligvis omhandle beslutningstagernes problemopfattelser, løsningsvalg, og i det hele tager deres væsentligste politiske motiver og mål - ellers kan bogen jo ikke svare på, hvorfor love, institutioner og i det hele taget samfundsindretningen er kommet til at se ud som den gør. I den henseende mangler GVM's store værk meget. En del er omtalt ovenfor.

At indvandrerdebatten i 1980'erne og fremefter alene behandles som et spørgsmål om "indvandrings-kritik" og "selvforsørgelse" virker ikke troværdigt. Det danske velfærdssamfund i dag er ret så præget af race- og religionshadske ytringer, og ydelsessystemerne er udformet til de facto diskrimination af indvandrere og flygtninge. Uomtalt hos GVM.

GVM omtaler velstandens vækst i Danmark på baggrund af produktivitetsudvikling. Det fremstår nærmest som om kun det private erhvervslivs produktion er blevet effektiviseret. Arbejdstempo og arbejdsbelastning er vokset overalt i privat og offentlig produktion. Det danske velfærdssamfund anno 2010 er et konkurrence- og effektivitetssamfund. I konkurrence er der vindere og tabere. Somme taber, fordi de nedslides og udstødes af arbejds-markedet, eller rammes af arbejds- eller andre ulykker. Til et retvisende billede af velfærdssamfundet hører også en omtale af udstødningsmekanismerne, blandt andet effektivitetskravene. I samme sammenhæng bør også barrierer behandles - for eksempel barrierer for indvandrersønners opnåelse af uddannelse og job. Til forskel fra indvandrerdøtre, som jo har succes i uddannelsessystemet, og som i øvrigt har antaget sig en meget dansk fødselsyppeghed. Jeg har ikke fundet sådan analyse hos GVM.

Sammenfattende bemærkninger

De to tykke bind giver for ringe indsigt i motiverne bag og den faktiske udvikling i det danske velfærdssamfunds tilblivelse og udvikling - og i mekanismerne bag menneskers responser på ordningerne. Det synes mig som om GVM ikke har øje for *grundlaget* for Myrdal/Dich reformerne i 1930'erne og for 1960/70'er reformerne: *anskuelsen af mennesket som kreativt og arbejdsvilligt, og staten som den, der sikrer fuld beskæftigelse*. Derfor præsenterer han ikke reformernes indre logik. Og derfor præsenterer han ikke motiverne bag opgøret med Dich/Myrdal-idéerne. Til gengæld får supply side "incitament"-overvejelser (ur-liberalismens "arbejdssky menneske") en helt uforholdsmæssig stor rolle.

Litteraturlisten er omfattende, dog savnes enkelte aktuelle referencer. Noteapparatet er flot.

Stikordsregistret synes helt uredigeret: *Statens Uddannelsesstøtte* er nævnt et utal af gange, ikke brugbart for mange. Ordet *kommunalreform* forekommer slet ikke, ej heller *krisestyring*, *marginalisering*, *New Public Management*, *strukturereform*, eller *udstødning*.

Som sagt; Gunnar Viby Mogensens velfærdssamfundshistorie er et stort værk, med en del væsentlige diskussioner af problemer, som det danske velfærdssamfund og den danske velfærdsstat står overfor. Men den udelader alt for mange væsentlige problemstillinger og forklaringsfaktorer til med rette at kunne stå som Velfærdssamfundshistorien.

Det kunne have været sjovt at skrive historien sammen - men nok noget larmende.

En del af de omtalte forhold kan ses diskuteret i Viggo Jonassen (2009): *Dansk Socialpolitik 1708-2008*. E-udgave frit tilgængelig på www.viggojonassen.dk